

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 101/2013-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. apríla 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Marianny Mochnáčovej a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť N. M., Ž., zastúpenej advokátom Mgr. A. L., Ž., vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 29 D 1086/2005 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo N. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 29 D 1086/2005 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Trenčín p r i k a z u j e v označenej veci konať bez zbytočných prietáhov.

3. N. M. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

4. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2013 doručená sťažnosť N. M. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 D 1086/2005.

5. Sťažovateľka uviedla, že dedičská vec po nebohom otcovi Z. M. nebola skončená, a to aj napriek sťažnosti zo 17. mája 2009 adresovanej predsedovi okresného súdu, preto žiadala, aby ústavný súd sťažnosť prijal na ďalšie konanie a vydal nález, že jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nečinnosťou okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 D 1086/2005 porušené bolo, prizná jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 € a náhradu trov konania podľa záverečného vyčíslenia.

6. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá uviedla, že vec sleduje od 21. mája 2010, keď jej bola doručená sťažnosť na prietahy v konaní, a že došlo aj k upozorneniu zákonnej sudkyne na nutnosť plynulého konania a bez zbytočných prietahov vrátane súdnej komisárky, ktorá vo veci koná. Za predpokladu, že ústavný súd zistí prietahy v konaní, výšku zadosťučinenia ponecháva na rozhodnutí ústavného súdu.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci pre správne posúdenie namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Zo sťažnosti, jej príloh i z vyjadrení účastníkov vyplýva, že predmetná dedičská vec po nebohom poručiťovi Z. M. nie je ani po vyše 7 rokoch právoplatne skončená a tento stav vyvoláva nezhody a nedorozumenia pre dlhodobo neusporiadané majetkové vzťahy v rámci celej rodiny.

9. Sťažovateľka sa sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu (súdneho komisára) je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu (súdneho komisára) vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (i), správanie účastníka súdneho konania (ii) a postup samotného súdu (iii). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

(i) Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, predmetom posudzovaného konania vedeného okresným súdom je konanie o prerokovaní dedičstva, ktoré tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

(ii) Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v posudzovanom konaní vedenom okresným súdom nezistil žiadne okolnosti, ktorými by s'ťažovateľka mohla prispieť ku vzniku priet'ahov v posudzovanom konaní.

(iii) Ďalším kritériom bol postup okresného súdu (súdneho komisára) v predmetnej veci. Doterajšie časové obdobie (vyše 7 rokov) už treba považovať za neprimeranú dĺžku konania, ktorá sa nutne odráža v dôvere účastníkov konania v štát, jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou fungovania legitímneho demokratického právneho štátu.

Ústavný súd poukazuje predovšetkým na svoju judikatúru, v rámci ktorej vyslovil, že k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj nesprávnou (neefektívnou) činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa na súd obrátil (II. ÚS 2/01).

13. Vzhľadom na celkovú dĺžku tohto konania okresným súdom v trvaní viac ako sedem rokov, ako aj so zreteľom na to, že predmetné konanie bolo poznačené neefektívnou činnosťou okresného súdu (súdneho komisára), je potrebné konštatovať, že v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale postupom okresného súdu (súdneho komisára) zúčastneného na rozhodovaní o nej, t. j. k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal tomuto súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

16. Sťažovateľka žiadala aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € od okresného súdu bez bližšie uvedených dôvodov.

17. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

18. Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 29 D 1086/2005 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

19. Ústavný súd neuložil okresnému súdu uhradiť sťažovateľke trovy konania podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, lebo si ich do vyhlásenia tohto nálezu neuplatnila v konkrétnej výške (§ 151 ods. 2 OSP v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde).

20. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2013